

X(1)X

1800-luvun ranskalaisfilosofija näkyy silmiinpistävän vähän 1900-luvun ranskalaisfilosofien teksteissä. Ei näy paljon muuallakaan, mutta entä kotikenttäetu? Väjäämätön sosiaalistuminen oman kielialueen ja kulttuurin perinteisiin? Vai eikö mikään turvaa XIX vuosisadan ajatteliijoille osuutta seuraavan vuosisadan hankkeissa? Olisiko vaikutus piilevämpää laatua? Löytyykö kaapista luuranko?

Michel Foucault'n artikkeli ”La bibliothèque fantastique” on hieno analyysi Flaubertin merkillisimmästä teoksesta *La Tentation de Saint Antoine* (1874). Pierre Bourdieu on Flaubertin lisäksi kirjoittanut Balzacista, Jacques Derrida etenkin Mallarmésta. Gilles Deleuzen *Logique du sens* sisältää viittauksia Mallarméhen ja erillistarkastelun Zolan romaanitaiteesta.

Näillä XX vuosisadan ranskalaisilla suuruuksilla Kant, Hegel, Marx, Nietzsche, Freud, Husserl ja Heidegger syrjäyttivät XIX vuosisadan ranskalaiset ajattelijat (varsinkin jos muistaa, että Saussure oli sveitsiläinen). Deleuzen monografia Bergsonista ei asiaa muuksi muuta. Vai muuttaako? Ja pitäisikö Derridan

viittauksia Cousiniin lukea tarkemmin? Tutkia entistä lähemmin Duhemin ja Couturat'n töiden jatkuvuuksia? Tai palauttaa mieleen ranskalaisen sosiologian vahva ankkuroituminen XIX vuosisadan filosofisiin avauksiin?

Toistaiseksi tilanne näyttää harvinaisen selväpiirteiseltä. Samaan aikaan kun 1900-luvun loppupuolen ranskalainen ajattelu hämärsi voimakkaasti kirjallisuuden ja filosofian välistä rajavyöhykettä, se lohko kummallisen puhtaasti inspiraationsa ja tutkimuskohteensa. Se kääntyi saksalaisfilosofien ja ranskalaiskirjailijoiden puoleen. Toimenkuva ja työnjako olivat selvillä jo Heinrich – tai Henri – Heinella, kun hän lähti *Allgemeine*

Zeitungin Pariisin-kirjeenvaihtajaksi 1831. Synnyinmaansa lukijoille Heine esitteli ranskalaista kirjallisuutta ja uudelle kotileisölleen saksalaista filosofiaa.

XX vuosisadan lopun ranskalaisen filosofian nokkamiesten tapa varata saksalaiseen viisaustieteeseen ja ranskalaiseen sanataiteeseen noudattaa ehkä välittömmmin Sartren linjaa. Hän ei piitannut maanmiestensä XIX vuosisadan filosofiasta, mutta tutki intensiivisesti Baudelairea ja Flaubertia.

Paljonpuhuvasti Sartre selviytyy teoksensa *Questions de méthode* (1957) polveilevista teoreettisista ja käytännöllisistä tarkasteluista ilman XIX vuosisadan ranskalaisfilosofien näkyvää apua. Koko joukko

muuta väkeä kyllä ehditään tavata: Marx, Kierkegaard, Kant, Hegel, Fichte, Locke, Lukács, Jaspers, Husserl, Scheler ja Heidegger. Viitatuista ranskalaisista Garaudy, Lefebvre, Kardiner, Wahl ja Valéry ovat 1900-lukulaisia. Diderot, Holbach, Helvétius ja Rousseau taas ovat 1700-lukulaisia ja Descartes 1600-lukulainen. XIX vuosisadan ranskalaisajattelu on Pariisissa viivähtäneen Plehanovin varassa. Ohimennen Sartre tosin viittaa työkeästi Brunshvicgin idealismiin. Se on ainoa varsinainen osuma 1800-luvun ranskalaisiin filosofiin.

Paljon enemmän Sartrella riittää tässäkin reflektointirupeamassa sanottavaa Baudelairesta ja etenkin Flaubertista.

Myös Robespierre ja Napoleon ovat esillä. Nelikon kautta voikin tiivistää XX vuosisadan ranskalaisfilosofien huoneentaulussa XIX vuosisataa koskevan säännön. Muista aina upottaa ranskalaisten toiminnan miesten tekemiset ja supliikki miesten sanomiset saksalaisten filosofien ajattelemisiin.